

פרשת ויקהל

וַיִּמְלֵא אֶת־רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה (לה, לא)

רש"י: "ואהליאב: משבט דן, מן הירודין שבשבטים מבני השפחות, והשוהו המקום לבצלאל למאלכת המשכן, והוא מגדולי השבטים, לקיים מה שנאמר (איוב לד יט) "ולא נכר שוע לפני דל".

שולחן-השבת מבט מיוחד ומרתק לפרשת-השבוע, לפי מדרשי חז"ל, הקבלה והחסידות לאור תורת חב"ד מאת הרב יוסף קרסיק שליח הרבי ורב אזורי בת חפר - עמק חפר

היצירה האדירה של המשכן וכליו היא פאר והדר הבריאה, שאין כמוה בעולם כולו: מזהב, כסף אבנים טובות ומרגליות - בנו בית מפואר במאוד ובו כלים מפוארים ובגדי כהונה מהודרים ביופים!

היה צורך באומן ברמה גבוהה ביותר, "חכמה תבונה ודעת בכל מלאכה" (שמות לה, לא), כדי לייצר את היצירה האדירה הזו!

מומחה ליצור ממתכת, מומחה ליצור מעץ, מומחה לאריגת בדים ומומחה לשאר החומרים שמהם הוקם המשכן.

בעם ישראל היה קשה למצוא אומן ובעל מלאכה בסדר גודל שכזה, כי במשך קרוב למאה שנה הם היו עבדים במצרים בעבודות פיזיות קשות, בטיט ורפש, חומר ולבנים, ולא במלאכות אומנות דקות ויפות, לא בצורפות בכסף ובזהב ולא בחרושת אבנים טובות ומרגליות (רמב"ן, שמות, לא, ב).

עתה נדרש מבני עמנו לבצע מהפך קיצוני: לבנות משכן וכלים מפוארים ונוצצים, בעלי מידות מדויקות בדיוק מוחלט, וביופי אומנותי היפה ביותר בתבל! כיצד זה התבצע?

הקב"ה, "קורא הדורות מראש", נתן לבצלאל בנה של מרים הנביאה ואחיינו של משה רבינו - תכונות וכישורים טבעיים, הוא נולד עם חושים וכשרונות נדירים, אומן מופלא, יד אומן, היודע לייצר את המשכן וכליו, מומחה לכל סוגי המלאכות והיצירות. היה ברור אפוא שאותו אומן מיוחד יבנה את המשכן, אך הקב"ה ציווה לא ולא: לא בצלאל לבדו יבנה את המשכן, יש לצרף אליו את אהליאב משבט דן הפחות בחשיבותו בעם ישראל!

למרות שכל אחד יודע שלצורך הקמת פרוייקט רצוי שיהיה מנהל-על אחד, והצבת שני ראשים-מנהלים עלולה ליצור חיכוך ביניהם ולפגוע בפרוייקט, וכבר התבטאו חז"ל על תבשיל המוכן בידי שני טבחים, "קדירה של שותפים", שהתבשיל לא יצליח, על אחת כמה וכמה פרוייקט עצום ממדים ומדוייק כמו המשכן וכליו; בכל-זאת ציווה הקב"ה שבצלאל ואהליאב יחדיו יבנו את המשכן כי "אהליאב משבט דן, מן הירודין שבשבטים, מבני השפחות, והשווהו המקום לבצלאל והוא מגדולי השבטים, לקיים מה שנאמר ולא נכר שוע לפני דל" (רש"י שמות, לה, לד).

ביום מן הימים עלולים בני שבט יהודה לחוש עליונות ו"חזקה" בבית המקדש, שהלא אחד "משלהם", בצלאל, הקים אותו; לכן ציווה ה' שגם אהליאב - מהמשפחה הכי פחות חשובה יהיה חלק ממקימי המשכן.

הדאגה והמחשבה שאליאב אינו כשרוני כבצלאל והבעייתיות של ניהול של שני אנשים, נדחית כדי לא לגרום לתחושות קיפוח. בסופו של דבר הבניה הצליחה ללא כל תקלה וכשלון, דווקא בגלל שלא היו

פרשת ויקהל

כעסים ואפילויות, כי שימת לב לענינים הקטנים: מי יקים את המשכן, יחס שוויוני לכל אדם, היא המתכון להצלחה וברכת ה' תמיד כל הימים.

הרעיון המסתתר מאחר הצו האלוקי למניעת תחושת הקיפוח, הוא שמראש עוד לפני הקמת המשכן, צריכה להיות מחשבה ודיבור בענין, כולל מינוי מעשי כדי שלא יוצו תחושות קיפוח בהמשך: ברור שמינוי אהליאב אינו "נוסחת פלא" לביטול אוטומטי של תחושות קיפוח אצל האנשים הפשוטים ותחושות גאווה אצל העשירים והחשובים, אך עצם העלאת הנושא לדיון ולא הסתרתו "תחת השטיח", וההצהרה הגלויה שכולם שווים ויצירת מעשה של שיוויון במינוי שני מנהלים משבט יהודה ושבט דן, גורם למי שלא רגוע בתחושות הקיפוח, שאט אט יפנים בקרבו שאין כאן שום קיפוח וקיים שיוויון - "ואהבת לרעך כמוך" ממש.

שמונה עשר פעמים הושו בצלאל ואליאב עתה נבין דבר נוסף המעורר תמיהה: נאמר בתלמוד (ירושלמי ברכות ד,ג) שכנגד שמונה-עשר ציווי ה' במשכן - "כאשר ציווה ה'" (בפרשתנו מפרק לח, פסוק כג ואילך) - אומרים שמונה-עשרה ברכות בתפילת העמידה. כי "תפילות במקום קורבנות תקנום", והיהודי מחבר את תפילותיו למשכן ה'.

ולכאורה בספירה דקדקנית של ציווי ה' נמצא תשע-עשרה פעמים "כאשר ציווה ה'" ולא שמונה עשרה? אלא, שמונה-עשרה ציוויים נאמרו במשותף לבצלאל ולאליאב והפעם התשע-עשרה נאמרה רק לבצלאל ולא לאליאב, לכן היא אינה נחשבת! הדברים מדהימים: חז"ל מבדילים בין ציווי ה' - הציווי הנאמר בצוותא לבצלאל ולאליאב מהווה שער מתאים לתפילות היהודי, ואילו הציווי הנאמר לבצלאל לבדו אינו שער מתאים לתפילת היהודי! התפילה הרצויה והמשובחת היא תפילת כל חלקי העם, מגדולי הדור ומנהיגיו ועד לפשוטי העם, מבצלאל עד אליאב.

תפילת כל יהודי צריכה להיות מכל חלקי כוחות נפשו, מכוחותיו הנעלים והמרוממים עד לנחותים, מבצלאל עד אליאב - רק כך התפילה רצויה ומעולה. האחדות שמרה על המשכן לנצח למרות שהמשכן עשוי מעץ ואריגי בד ואילו בתי-המקדש נבנו מאבן, בכל-זאת המשכן מחזיק מעמד שנים מרובות יותר מבתי המקדש:

המקדש הראשון התקיים 410 שנה, השני התקיים 420 שנה, ואילו המשכן התקיים קרוב ל-500 שנה! יתירה מזו, אמרו חז"ל (יומא עב) על הפסוק שהמשכן נבנה "עצי שיטים עומדים", שהמילה "עומדים" משמעותה גם עמידה וקיום נצחי: כי המשכן לא חרב לנצח, כשבנו את המקדש הראשון גנזו את המשכן והכלים שבנו בצלאל ואליאב והם נשארו קיימים לעד ולנצח נצחים! שלא כמו בתי המקדשות שחרבו. הכוח האדיר של האחדות ב"יסוד" המשכן, בהקמתו, הביא את ברכת ה' לקיומו לעד ולנצח נצחים. ולמרות הכל חוסר שוויון בכמה מקומות מוזכרת עבודתם המשותפת של בצלאל ואליאב בהקמת המשכן:

- 1) בציווי ה' למשה - "ואני הנה נתתי אתו (עם בצלאל) את אליאב" (שמות לא,ו).
- 2) בציווי משה לעם - "ולהורות נתן בלבבו הוא ואליאב" (שמות לה,ד).
- 3) ובביצוע המעשי - "ועשה בצלאל ואליאב" (שמות לו, א).

במקור, בדברי ה', נאמר שאליאב "אתו" עם בצלאל וניתן היה לפרש זאת כטפל לבצלאל, שהוא "מהירודים שבשבטים" - נחות מבצלאל, לכן משה בדבריו הדגיש והשווה ביניהם "הוא ואליאב", ובביצוע נזכרים שניהם בשווה.

מסביר הרבי (לקו"ש לא, 217) יש ענינים שבהם משתווים כל ישראל - כמו במעשה המצוות ש"תורה

פרשת ויקהל

אחת ומשפט אחד לכולנו", ויש ענינים שבהם קיימים הבדלים בין איש לרעהו - כוונת המצוות ואהבת ה' ויראתו, שבהם כל אחד עובד את ה' בהתאם לכשרונותיו ורגשותיו. בציווי ה' למשה, שיש עליונות מסויימת של בצלאל על אהליאב הוא כנגד כוונת המצוות, ובציווי משה לעם ובביצוע למעשה, ששניהם שווים הוא כנגד מעשה המצוות, שהכל שווים בו.

"אמנם תכלית הכוונה היא להמשיך ענין האחדות גם ב"נדבת הלב" של בני ישראל, שיהיה נרגש שלמרות החילוקים שישנם בין אחד לחבירו, מכל מקום כולם שווים לפניו יתברך.

וזה מרומז בזה שעשיית המשכן היתה באופן ש"לא ניכר שוע בפני דל". אהבת ואחדות ישראל מקרבים את ביאת הגאולה.

התוועדות האחרונה שזכינו מהרבי בפרשת ויקהל בשנת תשנ"ב, לפני י"ד שנים הרבה הרבי לעסוק באחדות ישראל, ניתן לומר שהמוטו האחרון של אותה התוועדות היא "אהבת ישראל תביא את הגואל", במהרה בימינו אמן.&

מקורות: פרשני המקרא ומדרשי חז"ל לפרשתינו. לקוטי שיחות חלק לא, עמוד 217 ועוד.&

מקור: הרב יוסף קרסיק